

The Nottingham Trent University

B.I.B.S., a. s. Brno

**Brno
International
Business School®**

BA (Hons) in Business Management

**Písemná práce k modulu
Podnikatelská etika**

**Analýza komunikace neprůhledného financování
Transparency International metodou ANDERSEN**

**Autor: Zdeněk Fekar
Ročník: III., 2006/2007**

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a že všechny citované zdroje (včetně internetových) jsou uvedeny v seznamu citované literatury. Jsem si vědom toho, že případná nepravdivost tohoto prohlášení by mohla mít za následek i předčasné ukončení mého studia.

V Praze 27. dubna 2007

.....

Obsah

1.	Úvod a cíl práce	4
2.	Praktická část práce	4
3.	Závěr práce	9
	Použitá literatura	10
	Přílohy	11

1. Úvod a cíl práce

Zadáním této práce je řešení konkrétního etického dilematu z českého podnikatelského prostředí analytickou metodou ANDERSEN tak, jak byla přednášena v rámci výuky modulu Podnikatelská etika. Tuto metodu jsem se rozhodl aplikovat na aktuální problém neprůhledného financování organizace Transparency International, jak je v několika článcích v měsíci duben 2007 popisuje ekonomický týdeník Euro.

Právě tuto kauzu jsem zvolil s ohledem na to, že Transparency International se sama pasuje do role kontrolora průhlednosti nejen státních institucí, ale i podnikatelských subjektů, čímž bezesporu významně ovlivňuje prostředí byznysu. „Vztah jednotlivce a společnosti, shoda nebo střet jejich zájmů, je (...) výchozím hlediskem při posuzování mravních konfliktů a dilemat v podnikání. (...) Všechny součásti ekonomiky mají charakteristické zájmy, které ovlivňují míru etičnosti jejich chování, které však vždy (...) musí korespondovat s etikou v obecném smyslu,“ uvádí William L. LaCroix (*Rolný, I. 2005:20*).

Články z časopisu Euro, z nichž jsem vycházel, jsou přílohou této práce.

2. Praktická část práce

Týdeník Euro přišel s informací, podle níž Transparency International (TI) v roce 2001 na pořádání mezinárodní protikorupční konference získala od státu půjčku, později v rozporu s legislativou změněnou na dotaci. Následné vyúčtování akce organizace oddalovala, auditor několikrát upozornil na rozpory v jejím účetnictví, organizace část peněz nakonec do státního rozpočtu vrátila, nad vyúčtováním ale visí řada pochybností. Krátce nato původní občanské sdružení Transparency International zaniklo a byla založena nová obecně prospěšná společnost stejného názvu. Ta formálně není právním nástupcem, svojí činností a personálním obsazením vedení však zjevně jde o stále stejnou instituci. Stávající ředitelka organizace Adriana Krnáčová původně přislíbila nesrovnalosti vysvětlit, namísto toho nakonec reagovala velmi hystericky a podrážděně. V posledním ze série článků týdeník Euro navíc odhalil, že v době, kdy Krnáčová v organizaci sice působila, ale ředitelem byl její předchůdce, tedy třiatvacetiletý Michal Burian, navíc z rozpočtu organizace určeného na uspořádání konference, a tedy potažmo i ze státních peněz, vinou selhání kontrolních mechanismů organizace dohazoval ředitel Transparency International zakázky své vlastní firmě, ačkoli k zajištění konference byla v řádném výběrovém řízení vybrána jiná firma.

1. *důležitá fakta:*

- ◆ TI dostává od vlády návratnou půjčku, která je pak protiprávně změněna na dotaci: není ale prokázáno zavinění ze strany jakékoli osoby
- ◆ ve vyúčtování konference jsou četné nesrovnalosti, na které upozorňuje auditor: vedení TI je si toho vědomo a přesto přistoupí na změnu právní formy bez vyřešení problému
- ◆ ředitel TI zneužil své pravomoci k zajištění zakázek pro vlastní firmu, jeho byznys je přitom financován vlastně i ze státních prostředků: ačkoli i toto bylo známo před změnou právní formy, vedení tuto záležitost neřeší
- ◆ třebaže se v médiích nyní objevují závažné nesrovnalosti a ředitelka Krnáčová dostává šanci vše vysvětlit, odmítá to způsobem, který výrazně přispívá podezření, že ona, potažmo celá TI, se snaží nedostatky krýt
- ◆ bývalí členové vlády a ministerští úředníci si na okolnosti nevzpomínají: současný ministr financí Miroslav Kalousek potvrzuje netransparentnost zjištěných okolností

2. *jaké etické otázky zde řešíme:*

- ◆ Odpovídá příjemce státní dotace za správnost právního rozhodnutí o jejím přidělení?
- ◆ Je možné změnit právní formu organizace bez vyřešení problematických záležitostí?
- ◆ Smí šéf organizace pracující s prostředky ze státního rozpočtu přidělovat zakázky vlastní firmě?
- ◆ Smí šéf obecně prospěšné organizace odmítnout komentovat zásadní odhalení týkající se práce organizace?
- ◆ Jsou státní úředníci zodpovědní za svá rozhodnutí?

3. *kdo jsou hlavními účastníky analyzované situace:*

- ◆ stávající ředitelka Adriana Krnáčová
- ◆ exředitel Michal Burian
- ◆ Transparency International jako celek
- ◆ stát
- ◆ veřejnost, představitelé byznysu

4. *jaké jsou možné varianty řešení:*

- ◆ ředitelka Krnáčová bude nadále důsledně zapírat s tím, že jde o politický či ekonomický útok na TI
- ◆ ředitelka Krnáčová předstoupí před média a otevřeně sdělí vše, co je TI dosud známo
- ◆ bývalý ředitel Burian vystoupí a zveřejní vlastní verzi kauzy
- ◆ statutární orgány TI odvolají stávající ředitelku a otevřeně zveřejní vše, co je TI dosud známo

5. *jaká je etická stránka možných alternativ:*

a) utilitární hledisko

<i>alternativa</i>	<i>ředitelka</i>	<i>exředitel</i>	<i>TI</i>	<i>stát</i>	<i>veřejnost</i>	<i>vyhodnocení</i>
1	-	+	-	-	-	1× + 4× -
2	+	-	-	+	+	3× + 2× -
3	-	+	-	0	0	1× + 2× - 2× 0
4	-	-	+	+	+	3× + 2× -

b) vyhodnocení alternativ z hlediska práv a povinností

- ◆ ředitel organizace má povinnost zvážit, jaké informace je vhodné zveřejňovat
- ◆ každý, kdo je do něčeho „namočený“, má právo tajit a překrucovat fakta v rámci své obhajoby
- ◆ TI má etickou povinnost jednat vždy transparentně, jak to vyžaduje po jiných
- ◆ veřejnost včetně podnikatelské má právo vědět, jak stát hospodaří s prostředky daňových poplatníků

c) vyhodnocení alternativ z hlediska čestnosti a spravedlnosti

- ◆ Má Krnáčová právo zapírat? ANO
- ◆ Je to od ní profesionální? NE

- ◆ Tvrdí-li Krnáčová, že jde o politické tlaky, musí to dokázat? ANO
- ◆ Má Krnáčová říct pravdu, i když jí to profesně uškodí? ANO
- ◆ Má Krnáčová říct pravdu, uškodí-li TI? ANO
- ◆ Je správné, že se exředitel k věci nevyjadřuje? ANO
- ◆ Škodí si tím? ANO
- ◆ Pomůže mu, když přizná pravdu? NE
- ◆ Měly by orgány TI do kauzy zasáhnout? ANO
- ◆ Je správné nutit ředitelku, aby o kauze neinformovala správně? NE
- ◆ Je možné to po ní chtít? ANO
- ◆ Je to především na jejím rozhodnutí? ANO
- ◆ Je odvolání netransparentní ředitelky vhodným řešením? ANO
- ◆ Dá se říct, že jakkoli významnější část viny leží i na státu? NE

6. *vyhodnocení rizik, aneb co tvoří praktické překážky:*

- ◆ ztráta kreditu: organizace zapletená do netransparentních machinací může hodně ztratit na image a tedy i smysl vlastní existence
- ◆ profesní selhání: manažer, který neobhájí svoji etickou integritu, může mít problémy s dalším uplatněním
- ◆ protichůdné zájmy: kde jde o více lidí, tříští se jejich zájmy – zdaleka ne každý má zájem na odkrytí pravdy, protože sám může mít nějaký vroubek
- ◆ strach z otevřenosti: pro každou organizaci jako celek je problém být otevřený – když neznám skutečně všechny souvislosti, hrozí odkrytí ještě hlubších nedostatků
- ◆ špatná mediální komunikace: jen zvyšuje přesvědčení o netransparentnosti financování

- ♦ riziko politické či ekonomické kauzy: s ohledem na široké spektrum zúčastněných nelze ani vyloučit, že kauza vznikla skutečně na objednávku s cílem organizaci diskreditovat

7. návrh řešení situace:

Na řešení vzniklé situace je možné pohlížet jak optikou ředitelky organizace, tak statutárního orgánu této organizace. Bývalý ředitel zjevně nemá do věci co vnést nového, když je zjevné, že jeho odvolání souviselo s netransparentním jednáním, stejně tak stát nyní může spíše jen dohlédnout na korektní doúčtování záležitosti, případně prošetření trestněprávní zodpovědnosti účastníků. Veřejnost, zejména podnikatelskou, bude zajímat až výsledek: má-li si organizace uchovat právo mluvit do byznysu jiným, musí obhájit svoji naprostou transparentnost.

Ředitelka samotná by namísto dosavadní komunikační strategie měla urychleně zveřejnit fakta a nezapírat se nadále před médii, ani se nesnažit svalit vinu na neprokázané tlaky zvenčí. Pokud snad má takové důkazy, měla by je neprodleně zveřejnit. Taková reakce by prospěla navíc i státu (zastavením útoku proti jeho politické reprezentaci), tak veřejnosti, které by dala signál, že organizace má snahu věc řešit v duchu svých stanov. S ohledem na svou dosavadní komunikaci však ředitelka již není dostatečně důvěryhodnou osobou v čele organizace, tím spíše, že v ní působila již v době, kdy všechny nedostatky vznikly.

Nejvhodnějším řešením tedy je odvolání ředitelky. Z pohledu utilitární části analýzy je toto řešení stejně hodnotné, jako obhajoba samotné ředitelky. Jenže zatímco předchozí řešení posiluje její osobní pozici na úkor organizace (ředitelka nejdříve lhala ve snaze obhájit organizaci, nakonec je to právě jediná ona, která vše uvede na pravou míru), její odvolání by pomohlo napravit reputaci organizace jako celku. K prospěchu TI i ředitelky by pak bylo společné rozhodnutí o takovém řešení, tedy dobrovolná rezignace ředitelky po dohodě se statutárním orgánem.

Odvolání umožní nahradit stávající ředitelku novým zástupcem organizace, který bude i pro veřejnost a média důvěryhodnějším představitelem snahy o otevřené vyřešení situace.

Naopak velmi negativní důsledky by mělo pokračování stávající nekomunikační strategie dosavadní ředitelky: v zásadě prospívá jen bývalému šéfovi organizace, pro všechny ostatní zúčastněné subjekty představuje negativní faktor.

3. Závěr práce

Praktická aplikace metody ANDERSEN ukázala, že jde o značně analýzu, která dovoluje shromáždit všechny možné pohledy na věc a posoudit je jak subjektivně, tak i objektivně.

Domnívám se, že přestože jsem pro svoji práci zvolil poměrně složitou problematiku, podařilo se najít řešení, které by z pohledu analyzovaného subjektu skutečně bylo nejvhodnějším.

Současně je třeba uvést, že k jinému závěru by bylo jistě možné dospět, kdybych analýzu neposuzoval z pohledu hodnoceného subjektu, ale jiného z účastníků – například bývalého ředitele či ministerstva financí. Je však zároveň zřejmé, že největší prospěch analýza přináší právě hodnocenému subjektu, protože vede k posouzení alternativ k přijetí takového řešení, které může obnovit důvěryhodnost organizace.

Použitá literatura

PŠENIČKA, Jiří. *Ve vlastní šlávě*. Euro: duben 2007, roč. 10, č. 14, s. 40. ISSN 1212-3129

PŠENIČKA, Jiří. *Třináctá komnata*. Euro: duben 2007, roč. 10, č. 15, s. 44. ISSN 1212-3129

PŠENIČKA, Jiří. *Transparentní bordel*. Euro: duben 2007, roč. 10, č. 17, s. 58. ISSN 1212-3129

ROLNÝ, Ivo. *Etika v podnikové strategii*. B.I.B.S.: Brno, 2005, 126 s. ISBN 80-86575-89-6

Přílohy

Euro 2. 4. 2007

Ve vlastní štěpě

Policie prověřuje, zda poskytnutí státní dotace protikorupční organizaci bylo v souladu se zákonem

Protikorupční organizace Transparency International čelí nařčení, že se zpronevěřila základním hodnotám, které hlásá. „Přijmeme jen takové finanční příspěvky, které neohrozí naši schopnost vyjadřovat se k tématům (problémům) svobodně, svědomitě a objektivně“ píše se mimo jiné v jejím etickém kodexu. A právě do této nezáviděníhodné situace se nyní dostala. Proklamovaná nezávislost na státní moci je tatam. Představitelé české pobočky všeobecně respektované mezinárodní organizace jsou zváni na policii, aby vysvětlili, jak v roce 2001 naložili s třicetimilionovou dotací, kterou jim za velmi nestandardních okolností poskytlo ministerstvo financí.

Vedení pražské filiálky je celou záležitostí natolik vyvedeno z míry, že se o problému odmítlo bavit, ač samo obvykle prosazuje naprostou transparentnost veřejného života. „Dokud nebudu vědět, kdo za tím vším je, k ničemu se vyjadřovat nebudu,“ opakovaně sdělila 23. března týdeníku EURO výkonná ředitelka Adriana Krnáčová. Podle jejího názoru má trestní oznámení, které bylo na Transparency International loni v prosinci podáno, jednoznačně politické pozadí. Krnáčová trvá na tom, že jejich financování je v naprostém pořádku a nepocituje potřebu v této věci cokoli veřejně vysvětlovat. „Vy nás o ničem přesvědčovat nemusíte a já vás také o ničem přesvědčovat nebudu,“ reagovala podrážděně.

Celosvětový summit. Vše začalo tím, že se Transparency International ČR před časem rozhodla v Praze uspořádat celosvětovou protikorupční konferenci. Velkolepá akce byla naplánována na 7. až 11. října 2001. V té době českou pobočku ještě nevedla Krnáčová, přestože v organizaci již působil, ale Michal Burian. Výkonné radě a organizačnímu výboru konference šéfovala tehdejší předsdkyně Českého statistického úřadu Marie Bohatá (dnes místopředsdkyně Eurostatu). Celosvětové slety antikorupčníků se konají již od roku 1983, a to v dvouletých cyklech, pražská konference byla desátou v pořadí. Nad konferencí převzal záštitu tehdejší premiér Miloš Zeman. Jeho sociálnědemokratický kabinet také odsouhlasil, že „summit“ podpoří nejen morálně, ale i finančně, formou překlenovací půjčky. To je třeba zdůraznit, kabinet neschválil žádnou dotaci. Návrh předložil ministr Karel Březina, šéf úřadu vlády. „Ano, vzpomínám si na to. Ono se tehdy diskutovalo, kdo by to vlastně měl navrhnout, nakonec jsem to byl já. Také si vybavuji, že se za to velmi zasazoval místopředseda vlády Pavel Rychetský,“ říká dnes Březina.

Otázkou je, jak je možné, že celý právní aparát úřadu vlády i šéf legislativní rady vlády Rychetský (dnes předseda Ústavního soudu) nevěděli, že schválili něco, co bylo v příkrém rozporu s rozpočtovými pravidly. Není totiž možné, aby Transparency International jakožto občanské sdružení dostala ze státního rozpočtu návratnou finanční výpomoc či půjčku. Když to následně zjistilo ministerstvo financí, tehdy šéfované Pavlem Mertlíkem, rozhodlo, že místo půjčky poskytne na pořádání konference neinvestiční dotaci. Drobná změna, asi jako kdyby hypoteční banka odmítla žadateli poskytnout úvěr na stavbu domu a dopisem mu sdělila, že mu peníze daruje. Příslušné rozhodnutí bylo vydáno 29. března 2001 na úrovni náměstka ministra financí Eduarda Janoty a podepsáno v zastoupení bývalým ředitelem odboru dvanáct Rudolfem Prokopem. Je podivné, že k revokaci původního vládního usnesení hovořícího o půjčce nikdy nedošlo ani o to nikdo nepožádal, alespoň o tom chybí jakýkoliv záznam. „Vidíte, to já vůbec nevím, že z toho udělali dotaci,“ diví se po letech předkladatel Karel Březina.

Hodování za státní peníze. A tak za peníze českých daňových poplatníků 1200 bojovníků s úplatkářstvím ze 150 zemí světa v Praze nejen rokovalo, ale též jedlo, pilo, hodovalo. Zhruba dva miliony korun z přidělené dotace spolykalo slavnostní zahájení na Pražském hradě za účasti 1300 hostů a dva společenské večery – jeden na Žofíně, druhý v Obecním domě, kterých se zúčastnilo 1500 lidí (viz tabulku Kam šly státní peníze). Státní peníze šly ale především na pronájem a služby v Kongresovém centru Praha, na pronájem techniky, ale také na zaplacení konferenční agentury, na dopravu, provoz tiskového střediska, ostrahu objektů, na VIP servis a tak dále. Stálo by za vysvětlení, proč některé nákladové položky vysoce překročily plánované výdaje, ač účastníků konference bylo nakonec méně, než se předpokládalo. Celý průběh byl totiž negativně ovlivněn teroristickými útoky v USA, k nimž došlo o měsíc dříve. Podle prvotních informací asi čtvrtina pozvaných vůbec nepřicestovala. Tato skutečnost prý také výrazně ovlivnila celkový hospodářský výsledek konference.

To, že islamističtí fanatici zaútočí na newyorská dvojčata, ovšem nemohli organizátoři ještě na počátku roku 2001 tušit. Z jakých peněz by byla konference hrazena v případě, že by český stát poskytl jen půjčku? Na financování se formou registračních poplatků měli podílet i sami účastníci, dále partneři konference a donátoři. Kdo kolik nakonec dal, nevíme.

Vyúčtování za rok a půl. Nižší počet hostů údajně vedl k tomu, že finanční podmínky konání konference se změnily. V únoru 2002 organizátoři do státního rozpočtu vrátili částku 11 172 897 korun. Ovšem v té době ještě stále nebyly známy celkové náklady akce. Bylo to zdůvodněno tím, že dodavatel kongresových služeb, firma Guarant Ltd. (dnes nese jméno Guarant International), nepředložil v řádném termínu závěrečné vyúčtování. Toto vyúčtování bylo provedeno až o několik měsíců později. Dle dostupných informací v květnu 2002 v rámci auditu účetní závěrky za rok 2001 vyslovila auditorka Ami Haplová vážné výhrady k účetnictví Transparency právě v souvislosti s konferencí. Následně byla závěrka podrobena „rekonstrukcí“ a k té inovované auditorka uvedla, že by mělo být do státního rozpočtu vráceno dalších 6,8 milionu korun. K tomu však opět nedošlo, což vedlo i ke zkreslení účetnictví za rok 2002 (zvýšení vlastního jmění organizace a ovlivnění výše vykazovaných finančních prostředků na konci kalendářního roku). I audit účetní závěrky za rok 2002 byl proto ukončen s výhradou. Doslovný výrok Haplové zní, že použití dotace nebylo „v souladu s platnými právními předpisy pro státní dotace poskytované Ministerstvem financí ČR“.

Až 7. dubna roku 2003, rok a půl po konferenci, oznámila výkonná ředitelka Krnáčová ministerstvu financí dopisem, že bylo provedeno konečné vyúčtování. Dříve to údajně nešlo, protože nebyly vyřešeny všechny účetní případy. Auditor sice stanovil přebytek z dotace na 6,8 milionu korun, ale jelikož bylo rozhodnuto, že 103 účastníkům, kteří se pražské konference kvůli teroristickým hrozbám nezúčastnili, bude třicetitisícový účastnický poplatek vrácen, ze státní dotace bylo na tento účel vynaloženo dalších téměř 3,5 milionu korun. Transparency tedy zbylo ze státních peněz necelých 3,4 milionu, které dodatečně do státní kasy skutečně vrátila. Z původní třicetimilionové injekce tak stát dostal zpět celkem zhruba polovinu.

Nenechala nás mluvit. O celou záležitost se již v únoru 2004 začalo zajímat sdružení Občané za svá práva. Konkrétně předseda Karel Berka (někdejší šéf Úřadu pro státní informační systém a též bývalý pražský zastupitel za ČSSD) s místopředsedou Alešem Moravcem, kteří požádali ministerstvo financí o poskytnutí informací. Jde o ty samé lidi, kteří iniciovali například trestní oznámení na exministra Vladimíra Mlynáře v kauze Testcom servis. Oba aktéři nepopírají, že na Transparency mají osobní „pířku“, protože prý s touto organizací udělali dvě neblahé zkušenosti. Moravec prý už v květnu 2003 navštívil kancelář Transparency, aby poznal její činnost, případně navázal spolupráci, a sekretářka mu tehdy řekla, že tam z vedení „není ani noha, všichni jsou na výjezdním zasedání v Hongkongu“. Tím se Moravec začal utvrzovat v názoru, že Transparency si z boje proti korupci dělá soukromý byznys. „V listopadu 2005 byl v Parlamentu seminář s názvem Krize důvěry v

politiku a její důsledky pro parlamentní demokracii. Organizovala to paní Krnáčová s tehdejším šéfem sněmovny Lubomírem Zaorálkem. Když jsme se přihlásili o slovo, Krnáčová nás okřikla a doslova prohlásila: Zakazuji vám říkat názor, můžete pouze položit otázku. Takhle se jedná s lidmi na parlamentní půdě?“ nemůže zase Krnáčové zapomenout Berka.

Trestní oznámení kvůli protikorupční konferenci však nepodali Berka s Moravcem pod hlavičkou Občanů za svá práva, ale v rámci Strany občanské sebeobrany (SOS), kde oba nyní působí. Oznámení oficiálně podepsal předseda strany Bohumil Vejtasa (někdejší zastupitel za ČSSD na Praze 1). Berka s kolegou Moravcem si totiž myslí, že celá záležitost již zasahuje do české politiky, a proto je dobré se také zaštitit politickým subjektem. K podání oznámení se v prosinci loňského roku rozhodli poté, co na jejich upozornění ve věci nejasného financování Transparency nijak nereagovalo Langerovo ministerstvo vnitra.

V rámci trestního oznámení vyjadřuje SOS podezření ze spáchání trestného činu podvodu, případně porušování povinností při správě cizího majetku, a současně z porušení zákona o rozpočtových pravidlech. Oznamovatelé tvrdí, že stát přišel při konferenci minimálně o patnáct milionů korun. Upozorňují též na skutečnost, že v roce 2004 bylo rozhodnuto o likvidaci občanského sdružení Transparency International – Česká republika a o založení zcela nové obecně prospěšné společnosti se stejným názvem, která však není právním nástupcem původní organizace. Podle názoru Berky, Moravce i Vejtasy byl tento krok učiněn jenom proto, aby mohla být zlikvidovaná veškerá dokumentace k pořádání protikorupční konference a zamlžena osobní odpovědnost. „O tom, že chybějí doklady, mi není nic známo. Poskytnutou dotaci naše organizace řádně vyúčtovala a nevyužité prostředky vrátila ministerstvu financí, které správnost vyúčtování potvrdilo. Vše bylo zdokumentováno,“ uvedla pro týdeník EURO bývalá předsedkyně výkonné rady Marie Bohatá. Týdeník EURO žádal i ministerstvo financí, aby sdělilo, zda skutečně obdrželo veškeré doklady a zda přidělení dotace bylo v souladu se zákonem, ale do uzávěrky tohoto čísla oficiální reakci nezískalo.

Kdo za tím je? Berka s Moravcem tvrdí, že financování i činnost Transparency International je netransparentní. „Třeba německá pobočka na rozdíl od české zveřejňuje nejen jména dárců, ale i výše jejich příspěvků. Nevíme také, podle jakého klíče se vybírají subjekty, na které se tato organizace ve své kontrolní práci zaměřuje. Vnucuje se dokonce otázka, zda by toto nemohlo být předmětem vydírání. Zajímavé je i to, jak se sestavují ony tolik citované žebříčky zemí dle indexu vnímání korupce. Dělá to jistý profesor Johann Graf Lambsdorff na univerzitě v bavorském Pasově, přičemž vůbec netušíme, podle jaké metodiky a za čí peníze,“ uvádí Karel Berka. V neposlední řadě jim prý vadí, že česká pobočka je řízena ze zahraničí, ale přitom částečně financována z domácích veřejných rozpočtů. Naráží tím na skutečnost, že zřejmě nejštědřejším podporovatelem jejich projektů je Open Society Fund miliardáře a filantropa George Sorose, do jehož pražské nadační filiálky v minulých letech tekly i desítky milionů ze zdrojů Fondu národního majetku. Z Nadačního investičního fondu, kam šla část výtěžku z privatizace, obdržel Open Society Fund Praha v letech 1999 až 2004 sedmdesát milionů korun. Dlužno ale podotknout, že desítky milionů z FNM čerpala i celá řada dalších nadací.

Výkonná ředitelka Adriana Krnáčová je toho názoru, že trestní oznámení má jediný cíl – zdiskreditovat jejich organizaci. Domnívá se, že za oznámením mohou být i jiné politické síly než pouze neparlamentní Strana občanské sebeobrany. Přestože ale původně důrazně odmítala k věci poskytnout jakékoliv informace, minulou středu týdeníku EURO sdělila, že jí k tomu správní rada poskytla souhlas. Vyjádřit by se měla tento týden.

Euro 10. 4. 2007

Třináctá komnata

Kalousek dá prošetřit, proč protikorupční organizace nemusela platit penále

Otevřeme-li si internetové stránky české pobočky protikorupční organizace Transparency International (www.transparency.cz), najdeme hned několik odkazů na projekty, jejichž cílem je zvýšit transparentnost rozhodování veřejných institucí. Jeden z nich nese název Transparentní státní rozpočet. Má za cíl přispět ke zvýšení průhlednosti státního rozpočtu a ke snížení možnosti jeho zneužití. Transparency by prý kromě jiného chtěla podnítit veřejnost k většímu zájmu o správu našich společných statků. Vedoucím tohoto projektu je výkonná ředitelka Transparency International Adriana Krnáčová.

Minulý týden se však znovu ukázalo, že úsilí o maximální transparentnost státní kasy končí, začne-li se hovořit přímo o financování Transparency International. Ředitelka Krnáčová týdeníku EURO odřekla slíbený rozhovor, v němž měla osvětlit některé podezřelé okolnosti týkající se přidělení třicetimilionové státní dotace na mezinárodní protikorupční konferenci, která se v říjnu roku 2001 konala v Praze. Týdeník EURO se totiž dle ředitelky zachoval neseriózně, protože o celém problému, který nyní prošetřuje policie, napsal, aniž by dal nevládní organizaci prostor k vyjádření. A navíc je všechno podstatné prý uvedeno na jejich webu. Krnáčová zřejmě už zapoměla, že to byla ona, kdo 23. března žádost týdeníku EURO o rozhovor na uvedené téma důrazně a opakovaně odmítl (chtěla totiž nejdříve zjistit, „kdo za tím je“). O prostor k vyjádření se tak připravila vlastní vinou (EURO 14/2007). Spíše to vypadá, že Transparency International hledá zástupné argumenty, jimiž by mohla veřejně ospravedlnit svou neochotu hovořit o velmi choulostivé záležitosti z vlastní minulosti, která ohrožuje její kredit.

Dvojnásobný nesmysl. Proto zůstává řada otázek nadále nezodpovězená. Ta základní zní: Jak je vůbec možné, že nějaký subjekt získal ze státního rozpočtu dotaci, aniž by o ni požádal, a jak je možné, že mu byla přidělena, ačkoli vláda předtím rozhodla, že na protikorupční konferenci peníze pouze půjčí, nikoli že je Transparency International daruje? V tomto ohledu je tato kauza unikátní. Podezření na závažné porušení zákona má i současný ministr financí Miroslav Kalousek (KDU-ČSL). „Organizace Transparency International byla příjemcem velmi netransparentně a nestandardně přidělené státní dotace a při jejím vypořádání byla závažným způsobem porušena rozpočtová pravidla,“ prohlásil.

Týdeník EURO už uvedl, že prvním článkem v řetězci nezákonností bylo usnesení vlády. Všichni členové sociálnědemokratického kabinetu Miloše Zemana odsouhlasili 15. května 2000 text předložený ministrem Karlem Březinou, kde se hovoří o uvolnění „překlenovací finanční půjčky ve výši 30 milionů korun“. Zákon o rozpočtových pravidlech přitom umožňuje občanským sdružením poskytovat pouze dotaci. Navíc uvedený zákon žádný termín překlenovací půjčka nezná, kromě dotací již hovoří pouze o návratné finanční výpomoci. „Mě samotného překvapuje, že se tam termín půjčka mohl dostat. Je to nesmysl, obvykle mě ještě před jednáním vlády moji lidé na obdobné chyby upozornili a poté byly z návrhů odstraněny,“ diví se někdejší ministr financí Pavel Mertlík, v jehož éře případ nastal. Nikdo neví, jak je to možné. Vláda usnesení schválila a na chyby přišlo resortní ministerstvo až ex post. Po zjištění, co se stalo, rozhodlo v březnu 2001, že místo vládou odsouhlasené půjčky poskytne Transparency International ze státního rozpočtu neinvestiční dotaci. Rozhodnutí padlo na úrovni náměstka ministra financí Eduarda Janoty, ale podepsal je ředitel odboru dvanáct Rudolf Prokop. „Kdyby ministerstvo postupovalo transparentně, muselo by konstatovat, že vládní usnesení nelze splnit, a v tomto duchu by informovalo vládní kabinet. Poté by ministři původní usnesení revokovali a přijali nějaké jiné. Divím se Transparency International, že jí postup vládních úřadů vůbec nevadil,“ říká ministr Kalousek. Podle něj následné poskytnutí dotace sice nebylo v rozporu se zákonem, ale určitě s dobrými mravy.

„Není zvykem dávat dotaci někomu, kdo o ni nikdy nepožádal,“ poznamenává.

Exministr Mertlík k tomu říká, že na poskytnutí této dotace si vůbec nepamatuje. „Opravdu marně pátrám v paměti, že by něco takového bylo s mým vědomím schváleno. I když jsem byl někdy mimo úřad, od svých podřízených jsem se vše podstatné alespoň dodatečně dozvěděl. Vzpomínám si pouze na to, že jsme o penězích pro Transparency jednali na nějaké ministerské poradě ještě předtím, než to šlo do vlády. Mně se tehdy zdálo těch 30 milionů hodně, ale někteří kolegové mě přesvědčovali, že je to důležité,“ uvádí bývalý ministr Pavel Mertlík. O změně půjčky na dotaci prý nic neví ani exministr Karel Březina, který návrh do vlády podával.

Jako pokoutní prodejci cigaret. Další podezřelá okolnost se týká vyúčtování dotace na protikorupční konferenci. Transparency International měla za povinnost toto vyúčtování provést do 15. února 2002 a ke stejnému datu nevyužité peníze vrátit. V řádném termínu však vrátila jen část peněz (11,2 milionu korun). Vyúčtování odevzdala až se čtrnáctiměsíčním zpožděním (v dubnu 2003), kdy také vrátila dalších 3,4 milionu korun. Podle ministra Kalouska by za toto „bezdůvodné zadržování státních prostředků“ měla zaplatit penále ve výši přibližně 1,4 milionu korun. Je záhadou, proč ono penále příslušný finanční úřad nevyměřil. Ministr Kalousek původně avizoval, že penále vyměří alespoň dodatečně, ale to ještě netušil, že už není komu. V roce 2005 totiž byla původní organizace (občanské sdružení Transparency International – Česká republika) zlikvidována a místo ní založena zcela nová obecně prospěšná společnost stejného jména bez právní kontinuity. „Nechám prošetřit, jak je možné, že finanční úřad neměl k likvidaci žádné námitky, byť tam byl zjevně nevypořádaný vztah vůči státnímu rozpočtu a k zákonu o rozpočtových pravidlech. Vzhledem k tomu, jakým netransparentním způsobem byla dotace přidělena, je však klidně možné, že finanční úřad informaci o problému s dotací vůbec neměl. To se musí vyšetřit,“ říká v rozhovoru pro týdeník EURO ministr Kalousek.

Zároveň se podivuje nad likvidací občanského sdružení a jeho nahrazení novou „firmou“. „S tímto jednáním se setkáváme u různých netransparentních obchodníků, například u některých prodejců cigaret. Starý subjekt zanikne a založí se nový bez právní kontinuity. Ale u Transparency International mě to překvapuje. Každopádně si tato organizace musela být vědoma, že likviduje subjekt, který porušil zákon o rozpočtových pravidlech,“ soudí Kalousek. Transparency se však ohání dřívějším stanoviskem ministerstva financí, které prý jednoznačně hovoří o tom, že dotace byla řádně vyúčtována.

Problémů ve vztahu k ministerstvu financí je ovšem tolik, že lze spekulovat, zda Transparency International neměla od samého počátku v tomto úřadu svého „komplice“, který vše kolem dotace pomohl zařídit. Pravdou například je, že členem organizačního výboru protikorupční konference byl bývalý náměstek ministra financí Jiří Wolf, kontakty na nejvyšších místech tedy nepochybně měla. Vše by mělo osvětlit policejní šetření, které na základě loňského podnětu neparlamentní Strany občanské sebeobran v minulých dnech začalo.

Euro 23. 4. 2007

Transparentní bordel

Bývalý ředitel Michal Burian zadával zakázky své vlastní firmě

Jeden z bývalých představitelů české pobočky Transparency International (TIC) si sype popel na hlavu: „Byl v tom prostě bordel, měli jsme to líp ohlídat

“ Řeč je o mezinárodní protikorupční konferenci, která se uskutečnila v říjnu 2001 v Praze.

Ministerstvo financí na její upořádání uvolnilo z rozpočtu 30 milionů korun ve formě

neinvestiční dotace, přičemž jak samotné poskytnutí těchto prostředků, tak i vyúčtování akce jsou obestřeny řadou otazníků. Vše nyní vyšetřuje policie, protože mimoparlamentní Strana občanské sebeobranu ve věci podala trestní oznámení (EURO 14, 15/2007). Současný představitel TIC tvrdí, že k žádnému pochybení nedošlo, a svou argumentaci opírají o dopis z ministerstva financí z května 2003, který údajně potvrzuje bezchybnost vyúčtování.

K celé záležitosti však přistoupili netransparentně a opakovaně odmítli týdeník EURO poskytnout požadované informace. Teprve nyní se ukazuje, proč mají takové obavy. Jedna věc totiž ještě dosud nevyplula na povrch – osobní selhání bývalého výkonného ředitele TIC Michala Buriana. Vše nasvědčuje tomu, že se na úkor nevládní organizace obohatil. Transparency International údajně dokonce svého času vážně zvažovala, že na Buriana podá trestní oznámení. Nakonec k tomu nepřistoupila, protože by se mu prý těžko prokazoval úmysl. Exředitel však za přítomnosti tehdejších představitelů TIC Marie Bohaté (někdejší předsedkyně Českého statistického úřadu, dnes místopředsedkyně Eurostatu), Bohdana Dvořáka (bývalý místopředseda ODS) a Václava Peřicha (bývalý viceprezident Nejvyššího kontrolního úřadu) podepsal dohodu, v níž se zavázal, že sporné věci řádně doloží a některé položky dodatečně uhradí. Podle neoficiálních informací však k vyrovnání závazků nikdy nedošlo. Burian byl jen z TIC potichu „odejit“. Nic mu nedokážeme. Co konkrétně měl šéf pražské kanceláře provést? Jelikož se o tom oficiální představitelé nechtějí bavit, je možno vycházet jen z dobových materiálů. O věci se mimo jiné hovořilo i na valné hromadě TIC 16. června 2003, z níž má týdeník EURO kopii zápisu (poskytl ji jeden z řadových členů organizace, který se akce osobně účastnil). K činnosti Michala Buriana se tam vyjádřila členka revizní komise Jana Dvořáková (manželka Bohdana Dvořáka). „Dvořáková konstatovala, že došlo k pochybením, která sice zakládají podezření na zneužití pravomoci výkonného ředitele, ale bohužel vnitřní normy TIC takovému jednání nebránily. Tato pochybení jsou formálního charakteru, účetního charakteru a v některých případech i právně postižitelná. K pochybením účetního charakteru bylo Michalem Burianem sepsáno na zvláštní schůzce prohlášení, v němž M. Burian tato pochybení uznává a zavazuje se předložit splátkový kalendář, kdy by nesrovnalosti nahradil,“ uvádí se v zápisu.

Tehdejší předseda výkonné rady Václav Peřich, který funkci převzal od Marie Bohaté v roce 2002, k vystoupení Dvořákové doplnil konkrétnější informace. Burian prý vykazoval velmi vysoké náklady na služební cesty i na dopravní prostředky používané na těchto cestách. Z peněz TIC si platil své vlastní studium. Naprosto zásadním selháním byla ale skutečnost, že Burian část organizačních úkolů, které se týkaly pořádání mezinárodní konference, svěřil své vlastní firmě Millennium International (založil ji na podzim roku 1998 těsně poté, co se funkce ředitele nově založené pobočky TIC ujal). Jak v diskusi na valné hromadě uvedla Marie Bohatá, šef kanceláře slíbil, že během konference podnikat nebude, svůj slib ale nedodržel.

To byla úplně jiná firma. Ředitel Transparency u zakázek financovaných ze státní dotace souběžně působil jako objednavatel i dodavatel služeb. Šlo o jasný střet zájmů. Bylo to v příkrém rozporu se vším, co TIC hlásá. Kolik peněz si takto vydělal, není známo. K záležitosti se na zmíněné valné hromadě vyjádřil i místopředseda výkonné rady Bohdan Dvořák. „Potvrdil, že tehdejší výkonná rada nestanovila pravidla, která by podobná pochybení vyloučila, a proto mohlo dojít k tunelování. Navíc jednání M. Buriana lze také klasifikovat jako porušení příslušných ustanovení živnostenského zákona,“ uvedl dle zápisu Dvořák. Poukázal na to, že Burianova firma Millennium byla oprávněna obchodovat s textilem.

Pro exředitele Buriana to však žádné právní následky nemělo. Pravděpodobně nebyl dodržen ani zmíněný splátkový kalendář. Týdeník EURO se v této věci dotázal současně ředitelky TIC Adriany Krnáčové, ale ta opět poukázala na skutečnost, že je představitelkou již zcela jiné instituce, protože původní občanské sdružení Transparency International bylo v roce 2005 zlikvidováno a nahrazeno stejnojmennou obecně prospěšnou společností bez právní

kontinuity. Ovšem Krnáčová, jež je v TIC od roku 2000 a ředitelkou od března 2002, by si asi měla pamatovat, jak případ Burian dopadl, stejně by to měl vědět i současný předseda výkonné rady TIC Milan Kudyn, dětský lékař, který byl členem rady už v roce 2002, kdy se kauza začala řešit.

Kam zmizel ředitel? Týdeník EURO se snažil získat reakci i od samotného Buriana, ale mezi představiteli TIC se na něj nepodařilo sehnat jakýkoliv kontakt. Ani ve Vyškově, kde má trvalé bydliště, o něm nic nevědí. Jeho otec sdělil, že syn bydlí v Praze, ale nejsou ve spojení. Neví, kde Michal bydlí ani kde pracuje.

Představitelé TIC údajně vůbec netušili, že organizaci konference zajišťují i jiné subjekty než oficiálně uváděná firma Guarant Ltd., jež tuto zakázku získala ve výběrovém řízení. Někdejší předsedkyně výkonné rady TIC i organizačního výboru protikorupční konference Marie Bohatá prohlašuje, že o soukromých obchodních aktivitách ředitele se dozvěděli až po skončení konference. „Nevěděli jsme o tom. Věnovali jsme se především programové přípravě, což byla vzhledem k rozsahu konference velice náročná činnost, a tuto informaci jsme získali až následně,“ uvedla nynější místopředsedkyně Eurostatu. Použití výraz „bordel“ je v tomto případě asi adekvátní.

UKLIÐTE SI CHLĚV

Mohli bychom uvést tisíc a jeden případ, kdy někdo nevhodně nakládá s prostředky státu. A často by šlo o miliardy. Vybrali jsme si Transparency International, kde jde „jen“ o miliony. Proč? Vedení nevládní organizace je přesvědčeno, že jediným cílem je „poškodit reputaci TIC a oslabit ji tak, aby se korupčním kauzám nemohla věnovat“. Odhodlaně dodává, že žádné pokusy o diskreditaci je od odhalování korupčních kauz a prosazování systémových protikorupčních změn nemohou odradit... Howgh! Pánové a dámy z TIC si asi nepřipouštějí, že právě na ně může společnost klást vyšší morální nároky než na jiné. Ano, je těžké dnes udělat něco, co mělo být učiněno již před pěti lety, ale nikdy není úplně pozdě demonstrovat jednotu slov a činů. Bývalý ředitel Michal Burian si za flagrantní porušení hlášených pravidel zasluhoval flagrantní potrestání. Místo toho byl potichu uklizen, aby se to náhodou neprovalilo. A tak to prasklo až dnes. Chyba však není v tom, že se o tom píše, ale v tom, že se protikorupční organizace nevypořádala se svou minulostí, a je proto snadno vydíratelná. Ve vedení TIC jsou i dnes přímí účastníci kontroverzní protikorupční konference, kteří by ze selhání měli vyvodit osobní spoluzodpovědnost a rezignovat. Jiná cesta k obnovení důvěry neexistuje. Chybou bylo hlavně to, že stát na konferenci poskytl peníze. Zemanova vláda, která vyhlásila akci „čisté ruce“, se nekriticky nadchla myšlenkou, že by Praha mohla hostit protikorupční „olympiádu“, a tomu podřídila úplně vše, byť původně schválená půjčka byla v rozporu se zákonem a následně přidělená dotace neměla patřičné náležitosti, protože o ni nikdo nikdy nepožádal. Toto je transparentnost? V celé věci kolem konference se prý velmi angažoval tehdejší vicepremiér Pavel Rychetský, jinak též jeden ze zakládajících členů TIC. Když mu týdeník EURO minulý týden zaslal k věci otázku, na čtyři z pěti odpověděl nevím či nepamatuji si. Až se člověk diví, že někdo s tak pokročilou sklerózou může dnes řídit Ústavní soud. Poučení pro příště? Neposkytovat dotace na žádnou konferenci, byť by byla zaštitěna sebeušlechtiljším mottem. On totiž jakýkoliv odborný kongres, a může se jednat třeba o onkology, je především byznysem pro firmy, které jej organizují. V dnešním světě, kde nové nápady a vědecké objevy putují po počítačové síti, snad není nutné, aby se setkání tohoto druhu konala ve stejné periodicitě jako v době předinternetové. Když si někdo myslí, že ano – dělá mu dobře, když se může s kolegy z jiných zemí sejít, poveselit se, popít –, nechť si to platí z vlastní peněženky.